

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Milana Podhrázkého a soudců Jitky Zavřelové a Lukáše Hloucha v právní věci žalobce: **Ing. V. Ch. N.**, zastoupený Mgr. Ing. Janem Klikem, Ph.D., advokátem se sídlem Karlovarská 87/130, Plzeň, proti žalovanému: **Krajský úřad Libereckého kraje**, se sídlem U Jezu 642/2a, Liberec, za účasti osoby zúčastněné na řízení: nezl. K. K., zastoupen veřejným poručníkem Městským úřadem Lovosice, orgánem sociálněprávní ochrany dětí, se sídlem Školní 407/2, Lovosice, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 12. 2020, čj. SO/M/392/2020Sv, KULK 89371/2020, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 20. 7. 2021, čj. 59 A 4/2021-50,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení **n e p ř i z n á v á .**
- IV. Osoba zúčastněná na řízení **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a předcházející soudní řízení

[1] Žalobce byl v roce 2005 na základě souhlasného prohlášení zapsán do matriční knihy narození jako otec osoby zúčastněné na řízení (dítěte rozeného V. V. N., nyní K. K.). Následně (s odstupem řady let) začal své otcovství popírat před civilními soudy. Před skončením řízení o popření otcovství podal žádost o provedení opravy k Magistrátu města

Liberec, odboru správnímu a živnostenskému (dále „matriční úřad“), v níž žádal, aby byla odstraněna jeho osoba z pozice otce dítěte. Matriční úřad řízení o této žádosti přerušil do skončení civilního řízení o popření otcovství. Civilní soud poté návrh na popření otcovství pravomocně zamítl. Matriční úřad v řízení pokračoval a zamítl návrh na provedení opravy rozhodnutím ze dne 30. 9. 2020, čj. CJ MML 189823/20. Žalobce se proti rozhodnutí matričního úřadu odvolal. Žalovaný jeho odvolacím námitkám nepřisvědčil; odvolání shora označeným rozhodnutím zamítl a rozhodnutí matričního úřadu potvrdil.

[2] Rozhodnutí žalovaného žalobce napadl žalobou u Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci. Krajský soud v záhlaví označeným rozsudkem žalobu zamítl. Uvedl, že údaj o žalobci jako otci dítěte byl do matriční knihy narození zapsán na základě souhlasného prohlášení rodičů předloženého v souladu s § 16 odst. 3 písm. b) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů (dále „zákon o matrikách“). Změnu tohoto zapsaného údaje by bylo možné provést v souladu s § 5 odst. 2 zákona o matrikách na základě pravomocného rozhodnutí civilního soudu, jímž by bylo vyhověno žalobcově návrhu na popření otcovství k dítěti. Žalobce původně své otcovství nepopřel a uběhla mu popěrná lhůta. Následně se domáhal prominutí popěrné lhůty; tento návrh ale soudy zamítly. Žalobce se proti jejich rozhodnutí bránil i ústavní stížností, kterou však usnesením ze dne 29. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 3338/15, Ústavní soud odmítl jako zjevně neopodstatněnou. Soudy poté návrh na popření otcovství zamítly z důvodu promeškání popěrné lhůty. Pravomocný rozsudek civilních soudů o zamítnutí návrhu na popření otcovství nelze obcházet změnou údaje o otcovství v matriční knize narození či následnou správní žalobou.

[3] Žalobce argumentoval tím, že matka dítěte při provádění zápisu do matriční knihy nerozuměla českému jazyku a neměla tlumočníka. Odkazoval na § 16 odst. 5 zákona o matrikách (ve znění od 1. 1. 2014), dle něž rodič, který nemluví či nerozumí česky, nemůže učinit souhlasné prohlášení rodičů bez účasti tlumočníka. V danou dobu se však na věc použil pouze čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Podle tohoto ustanovení má ten, kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, právo na tlumočníka. Vzhledem k tomu, že se žalobce i matka dítěte dostavili na matriční úřad, učinili souhlasné prohlášení o otcovství a netvrdili, že by nerozuměli českému jazyku, matriční úřad nepochybil, když tlumočníka nezajistil. Kromě žalobcova tvrzení pak ani z ničeho neplyne, že by matka dítěte při učinění tohoto úkonu před matričním úřadem českému jazyku nerozuměla.

[4] Krajský soud se neztotožnil ani s námitkou, že by správní orgány nedostatečně ověřily osobní stav matky. Zápisu do matriční knihy nepředchází žádné řízení, ve kterém je rozhodnuto o zapsání či nezapsání požadované skutečnosti. V řešeném případě byly předloženy listiny požadované dle § 16 odst. 3 zákona o matrikách, včetně rozsudku o rozvodu manželství matky. Matriční úřad dále prověřil sbírku listin a zjistil, že matka dítěte při uzavírání manželství předložila Osvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství vydané dne 30. 11. 2001 Velvyslanectvím Vietnamské socialistické republiky v Praze, v němž bylo uvedeno, že je svobodná. Matka dítěte souhlasné prohlášení podepsala, čím uvedené skutečnosti potvrdila a pro potřeby matričního úřadu dostatečně osvědčila.

[5] Soud se neztotožnil ani s námitkou žalobce, že správní orgány měly provést výslech matky dítěte. Soud souhlasil se správními orgány, že by se jednalo o důkaz nadbytečný. Nad rámec věci krajský soud poznamenal, že se žalobce dostavil na matriční úřad dobrovolně a

pokračování

učinil prohlášení o otcovství, přičemž tento údaj požadoval zapsat do matriční knihy. Žalobce velmi dobře rozuměl smyslu a podstatě svého jednání, především s ohledem na dříve učiněná souhlasná prohlášení. Jestliže si byl tedy žalobce v době zápisu vědom, že není otcem, nemusel jej podstoupit.

II. Obsah kasační stížnosti

[6] Stěžovatel podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost s odkazem na důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

[7] Stěžovatel nerozporuje, že se opravy zápisů v matriční knize provádějí na základě veřejných listin. Soud i správní orgány stěžovatele odkázaly na popření otcovství před civilním soudem. Ovšem civilní soudy stěžovatelův návrh na popření otcovství zamítly z důvodu zmeškání popěrné lhůty. Věcně se tedy námitkami stěžovatele nezabývaly a vycházely ze zápisu stěžovatele jako otce do matriční knihy. Zákonnost tohoto zápisu však stěžovatel napadá. Zákonnost zápisu v matriční knize je prvořadě záležitostí správního řízení, neboť se nejedná o vztah mezi osobou popírající otcovství a dítětem. Stěžovatel zákonnost zápisu v matriční knize napadal již před vydáním zamítavého rozsudku civilního soudu. A to jak u civilního soudu, tak u matričního úřadu.

[8] Stěžovatel trvá na své námitce, že matka v době provedení zápisu do matriční knihy nerozuměla českému jazyku. Neztotožňuje se s argumentem, že podle čl. 37 odst. 4 Listiny má právo na tlumočníka ten, kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, přičemž stěžovatel ani matka dítěte nic neprohlásili. Stěžovatel ani matka dítěte totiž nebyli o tomto právu poučeni. Stejně tak se jim nedostalo poučení o povaze a významu souhlasného prohlášení. Prohlášení žalovaného, že z jednání matky bylo zřejmé, že věděla, proč se dostavila, je tedy čistě subjektivní a spekulativní. Minimální relevanci má i informace o tom, že s matkou bylo v jiné dřívější záležitosti (rozvod manželství) hovořeno telefonicky a matka údajně rozuměla česky.

[9] Dále stěžovatel namítá, že osvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství vydané Velvyslanectvím Vietnamské socialistické republiky bylo v době zápisu téměř pět let staré, a tedy neaktuální. Matriční úřad měl požadovat jeho aktualizaci, což se nestalo. Stěžovatel se domnívá, že matka v mezidobí uzavřela nový sňatek ve Vietnamu, a že její manžel je biologickým otcem dítěte. Matriční úřad se o případném uzavření dalšího manželství matky ve Vietnamu nemohl dozvědět a tuto skutečnost mohla matka před státními orgány v ČR zatajit. Jméno dítěte, které matka uvedla na matrice, naznačuje, že je otcem dítěte jiný muž, kterého matka dítěte stěžovateli představila jako svého manžela. Listiny vystavené Odborem pro azylovou a migrační politiku Ministerstva vnitra a Ředitelstvím služby cizinecké policie ohledně osobního stavu matky v České republice stěžovatel nijak nezpochybňuje, ovšem týkají se osobního stavu matky a jeho změn na základě úkonů provedených na území České republiky, nikoli na území Vietnamu. Rozhodující měla být tehdy aktuální oficiální informace o osobním stavu matky podaná k tomu příslušným orgánem Vietnamské socialistické republiky, která však získána nebyla.

[10] Stěžovatel po celou dobu navrhoval výslech matky dítěte, který mohl celou věc zásadně ovlivnit. Přesto však nebyl tento výslech proveden.

[11] Žalovaný ani osoba zúčastněná na řízení se ke kasační stížnosti věcně nevyjádřili (žalovaný při předložení spisu pouze odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí).

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[12] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v mezích rozsahu kasační stížnosti a v ní uplatněných důvodů; neshledal přitom vady, k nimž přihlíží z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[13] Kasační stížnost není důvodná.

[14] Pro posouzení dané věci považuje Nejvyšší správní soud úvodem před vypořádáním dílčích námitek za nutné poukázat na smysl matrik a oprav zápisů v matriční knize. Matrika je státní evidencí matričních událostí (narození, manželství, úmrtí apod.). Jejím smyslem je tedy pouze tyto události evidovat (zaznamenat). Pokud je potřeba určitý záznam změnit či opravit, děje se tak na základě jiné listiny, která rozhodně skutečnosti stanoví. To ostatně přímo plyne i z § 5 odst. 2 zákona o matrikách, podle něž se *Změny a opravy zápisů v matriční knize se provádějí na základě veřejných listin nebo jiných listin, stanoví-li tak tento zákon.*

[15] Co se týče otcovství (o němž jde v této věci), zaznamenává matrika právní stav věci, a tedy tzv. matrikového otce, nikoliv (nutně) otce biologického (viz například nálezy Ústavního soudu z 16. 5. 2017, sp. zn. II. ÚS 3122/16, a tam řešenou otázku práv biologických otců ve vztahu k dětem s jiným zapsaným matrikovým otcem). Pro zápis v matrice je tedy rozhodující, kdo je otcem dítěte z právního hlediska. Z právního hlediska stěžovatel otcem dítěte je – návrh na popření otcovství civilní soudy pravomocně zamítly, což sám stěžovatel v kasační stížnosti zmiňuje. Záznam v matrice je tedy správný, a to bez ohledu na to, zda je stěžovatel biologickým otcem daného dítěte. Případné změny tohoto stavu (svého otcovství) se stěžovatel nemůže domáhat u matričních úřadů, ale u civilních soudů. Tohoto si je stěžovatel zjevně vědom, a proto se také u civilních soudů snažil své otcovství popřít. S tímto návrhem úspěšný nebyl, což však (jak správně uzavřel krajský soud) nelze řešit tak, že se nyní bude domáhat odstranění své osoby z pozice otce u matričního úřadu. Tyto úřady nemají působnost řešit spory o otcovství, ale pouze v případě úspěšného popření otcovství zaznamenají výsledek sporu (na základě veřejné listiny – pravomocného rozsudku).

[16] Stěžovatel v této věci žádal o opravu zápisu v matriční knize. Opravu zápisu definuje § 50 zákona o matrikách tak, že jí rozumí *opravení chybných či nesprávných údajů v zápisu, dodatečném zápisu, nebo dodatečném záznamu v této knize* (zvýraznění doplněno). Již z citace tohoto ustanovení je zřejmé, že se podstata stěžovatelových námitek míjí s institutem opravy zápisu. Stěžovatel argumentuje, že při provádění zápisu v roce 2005 mělo dojít k určitým procesním pochybením. Sám však uvádí, že civilní soudy jeho návrh na popření otcovství pravomocně zamítly, a z právního hlediska je tedy stěžovatel otcem dítěte. Zápis v matriční knize je proto správný (nejedná se o chybný či nesprávný údaj) a povaha nyní stěžovatelem tvrzených procesních pochybení na tom nemůže nic změnit.

[17] Výše uvedená východiska Nejvyšší správní soud zohlednil i při vypořádání dílčích námitek, které stěžovatel v kasační stížnosti uplatnil. Stěžovatel předně argumentuje, že při zápisu do matriční knihy nebyl přítomen tlumočník a matka dítěte nerozuměla dobře česky.

pokračování

Krajský soud v této souvislosti vyšel z toho, že v danou dobu účinná právní úprava přítomnost tlumočníka nevyžadovala. Stěžovatel a matka dítěte se na matriční úřad dostavili, učinili souhlasné prohlášení a neuvedli, že by nerozuměli česky. Navíc z ničeho neplyne, že by matka dítěte při učinění tohoto úkonu česky nerozuměla. V kasační stížnosti stěžovatel argumentuje též tím, že nebyli o právu na tlumočníka poučeni. Nejvyšší správní soud k tomuto uvádí, že dle judikatury je takové poučení nezbytné, jen pokud při jednání před správním orgánem vyplyne, že osoba tlumočníka potřebuje (rozsudek NSS ze 26. 10. 2007, čj. 2 Afs 36/2007-86, 2539/2012 Sb. NSS). To se v tomto případě dle zjištění správních orgánů a krajského soudu nestalo. Nebylo tedy nutné, aby matriční úřad stěžovatele a matku dítěte o právu na tlumočníka poučoval.

[18] Dále stěžovatel argumentuje, že matriční úřad nedostatečně ověřoval osobní stav matky dítěte. Zde krajský soud vyšel z toho, že zápisu do matriční knihy nepředchází žádné řízení. V této věci byly předloženy listiny požadované dle § 16 odst. 3 zákona o matrikách, a to včetně rozsudku o rozvodu manželství matky. Rovněž matriční úřad dohledal osvědčení, které osvědčovalo osobní stav matky dítěte při uzavírání manželství (tedy, že při uzavírání manželství byla svobodná). Matka dítěte souhlasné prohlášení podepsala, čímž tyto skutečnosti potvrdila a dostatečně osvědčila. Krajský soud doplnil, že matriční úřad není oprávněn přezkoumávat předložené listiny ani dále prověřovat rodinný stav rodičů. Spokojí se s tím, že si rodiče přejí zápis o otcovství provést a požadované údaje osvědčí zákonem stanovenými listinami. Stěžovatel proti těmto závěrům brojí námitkou, že osvědčení o osobním stavu matky bylo v době souhlasného prohlášení pět let staré, a tedy neaktuální. S touto argumentací se Nejvyšší správní soud neztotožňuje. Dané osvědčení matka předkládala při uzavírání manželství, nikoliv při zápisu do matriční knihy. Pro zápis otce do knihy narození dle § 16 odst. 3 zákona o matrikách není takové osvědčení třeba, a není proto zřejmé, proč by si matriční úřady měly vyžádat aktuální osvědčení. Stěžovatel tyto úvahy ani nijak blíže nevysvětluje. Dále stěžovatel tvrdí, že matka dítěte měla pravděpodobně v dané době jiného manžela a ten by mohl být (vzhledem ke shodě jmen) i otcem dítěte. Tato námitka však již vykračuje z působnosti matričních úřadů (jak byla výše popsána). Pro matriční úřady je rozhodující, že z právního hlediska stěžovatel otcem je. Řešení sporů ohledně otcovství nepřísluší matričním úřadům, ale civilním soudům.

[19] Dále stěžovatel argumentuje, že ve všech řízeních navrhoval výslech matky a zjištění jejího stanoviska. V kasační stížnosti však stěžovatel ve vztahu k závěrům krajského soudu v napadeném rozsudku nevysvětluje, jaká skutečnost by tímto výsledkem měla být prokázána a pouze obecně tvrdí, že bez tohoto výsledku nelze mít skutkový stav za dostatečně zjištěný. Takto obecná argumentace však nepředstavuje projednatelný kasační bod dle § 106 odst. 1 s. ř. s. (viz například rozsudek NSS z 26. 4. 2023, čj. 8 As 163/2021-59, bod 25). Není úlohou Nejvyššího správního soudu za stěžovatele kasační argumentaci domýšlet (§109 odst. 4 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud proto k této námitce nepřihlížel.

IV. Závěr a náklady řízení

[20] Nejvyšší správní soud tedy s ohledem na výše uvedené dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji dle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[21] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl v řízení úspěch, a právo na náhradu nákladů řízení proto

nemá. Žalovanému nevznikly v řízení žádné náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti. Co se týče osoby zúčastněné na řízení, tak obecně platí, že osoby zúčastněné na řízení mají dle § 60 odst. 5 s. ř. s. v řízení o kasační stížnosti právo jen na náhradu nákladů, které jim vznikly v souvislosti s plněním povinnosti, kterou jim soud uložil. V této věci soud osobě zúčastněné na řízení žádnou povinnost neuložil, a právo na náhradu nákladů řízení jí proto nepřísluší.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně 31. května 2023

Milan Podhrázký
předseda senátu